

Секція: Економічні науки

Шенгер Мирослава Іванівна

студентка кафедри міжнародної економіки

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Кузьмінська Наталія Леонідівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки і підприємництва

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

РОЛЬ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується тим, що науково-технічний прогрес є одним із рушійних чинників історичної трансформації. Інноваційний вектор розвитку суспільства сприяє формуванню моделі конкурентоспроможної економіки країни, і навпаки, у державах, які неспроможні займатися науково-технічною та інноваційною діяльністю, економіка перебуває в стані стагнації. У сучасному глобалізованому просторі інновації є засобом конкурентної боротьби. Проте інноваційна діяльність – це довготривалий і складний процес, що потребує постійного безперервного спостереження та дослідження.

Проведення статистичного дослідження, аналіз та інтерпретації отриманих результатів дозволяють не просто наочно продемонструвати розміри розвитку науки, але й створити інформаційну базу, необхідну для прийняття обґрунтованих політичних та економічних рішень. Останні роки

значно змінили роль статистичних показників: від простого вимірювання частки науково - дослідного сектора в масштабах національних економік до обґрунтування великих політичних програм і проєктів. Статистика перестала бути просто інформаційною базою, а стала невід’ємним елементом міжнародних стратегічних концепцій. Розвиток статистичних термінів і визначень, підходів до класифікації й вимірювання показників дозволяють вибудувати нові межі для дослідження явищ і процесів. На сьогодні проблема ролі статистичних показників для аналізу інноваційних процесів є актуальною для України.

Вагомий внесок у дослідження проблеми зробили науковці О. Амоша, В. Геєць, О. Коюда, В. Пономаренко, М. Шарко та ін. Проте в умовах сучасних викликів багато аспектів цієї проблеми залишаються вивченими не достатньо та потребують подальших досліджень. Метою дослідження є обґрунтування ролі статистичних показників для аналізу інноваційних процесів, дослідження сутності, необхідності та особливості моніторингу науково-технічної й інноваційної діяльності.

Для економіки України характерна сировинна направленість її розвитку. Це є показником низького рівня конкурентоспроможності держави в глобальному економічному просторі. Якщо не реформувати економіку, активізувавши інноваційні процеси, то в недалекому майбутньому Україна може перетворитися на сировинну й технологічну периферію, коли країна експортуватиме сировину й матеріали з низькою доданою вартістю, а імпортуватиме складні товари з високою доданою вартістю і перетвориться в зону скидання застарілих технологій [1].

Низькі позиції України за Індексом глобальної конкурентоспроможності за 2014 – 2020 рр. (таблиця 1) є результатом відставання України за інноваційним потенціалом від країн – інноваційних лідерів.

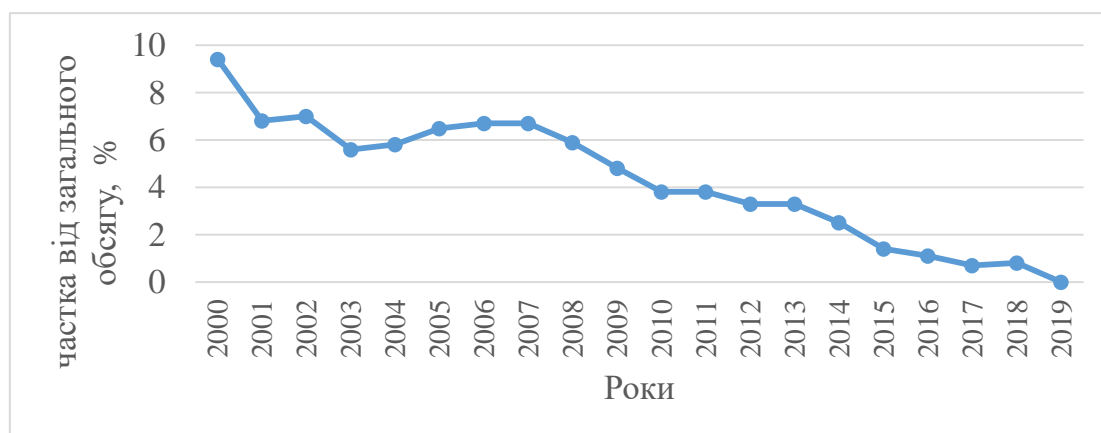
Таблиця 1

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності за 2014–2018 рр.

Країна	2014–2015 (із 144 країн)	2015–2016 (із 140 країн)	2016–2017 (із 138 країн)	2017–2018 (із 137 країн)	2018–2019 (із 141 країн)	2019–2020 (із 141 країн)
Швейцарія	1	1	1	1	5	3
США	3	3	3	2	2	2
Японія	6	6	8	9	6	5
Польща	43	41	36	38	37	37
Україна	76	79	85	81	83	85

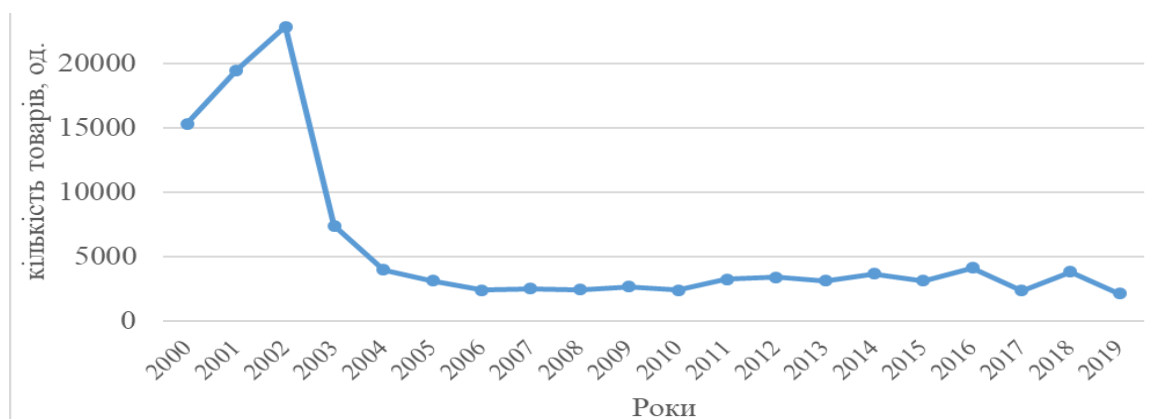
Джерело: [4]

Незадовільний стан конкурентоспроможності економіки України вимагає активізації інноваційної діяльності підприємств із вагомим наукомістким потенціалом, насамперед, обробної промисловості та машинобудування. Аналіз динаміки зміни кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок у 2010-2019 рр., динаміки зміни кількості упроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг), динаміки частки обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств дає можливість стверджувати, що для підвищення рівня конкурентоспроможності варто збільшити обсяги фінансування інновацій промислових підприємств, яке сьогодні є недостатнім (рис. 1, 2).

Рис. 1. Динаміка зміни частки обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств за період 2000-2019 рр., % (потрібно прибрати пряму лінію і тут і в рис. 2)

Джерело: складено автором за [3]

Рис. 2. Динаміка зміни кількості впроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг) за період 2000-2019 рр., одиниць

Джерело: складено автором за [3]

Постійний моніторинг науково-технічної й інноваційної діяльності допомагає при формуванні та реалізації державної інноваційної політики. Форми статистичної звітності, що використовуються в даний час, можуть бути основою для моніторингу. На основі зібраних даних після проведення їх глибокого аналізу повинні розроблятися конкретні рекомендації щодо регулювання науково-технічної й інноваційної стратегії (рис. 3) [1].

Рис. 3. Узагальнена схема процесу формування державної інноваційної політики на основі моніторингового дослідження

Джерело: [1]

У рамках даного дослідження була здійснена спроба проілюструвати припущення щодо зміни ролі статистики у формуванні інноваційної системи. Інформаційна база, яка формується в ході статистичних спостережень, і система індикаторів, створюють поле для аналізу, дозволяють співвідносити масштаби явищ, що вивчаються, проводити міжнародні порівняння. Статистика формує новий погляд на явища, які недоступні прямому спостереженню, розкриває закономірності, критичні для розуміння складних соціально-економічних систем.

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

1. Статистичні показники варто використовувати з метою розробки пропозицій щодо формування загальної інноваційної політики держави.

2. Наука на сучасному етапі розвитку не відіграє функцію рушійної сили економічного розвитку, а виконує лише пізнавальну функцію.

3. Комплексна загальнодержавна інноваційна стратегія чітко не визначена, не зважаючи на адаптовані для країни «Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку», «Цілі сталого розвитку».

4. Керуючись статистичними даними, необхідно розробляти й вдосконалювати механізми активізації інноваційних процесів, адже

ззначена тема є досить актуальною для України, тому питання, пов’язані з роллю статистичних показників для інноваційних процесів потребують подальшого дослідження.

Література

1. Іващенко О.В. Моніторинг науково-технічної й інноваційної діяльності в Україні. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/146-154.pdf>
2. Ковальов Є.В. Дилема інноваційного і сировинного напрямків економічного розвитку України. URL: <https://scholar.google.com.ua>
3. Наукова та інноваційна діяльність України, 2019. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_nauka_2019.pdf
4. Окара Д.В. Дослідження розвитку України на підставі індексу глобальної конкурентоспроможності. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/18.pdf>